

Banka kredileri ve hedge muhasebesi

Yabancı para banka kredileri neden sadece kur riski için riskten korunma aracı olarak kullanılabilir?

Hepimizin bildiği üzere Türkiye’de en çok kullanılan hedge muhasebesi modelleri, yabancı para banka kredilerinin riskten korunma kalem (hedging instrument) olarak tanımlandığı ve hedge muhasebesi süresince bu kredilerin gerçekleşmemiş kur zararlarının silindiği ya da diğer kapsamlı gelir tablosuna aktarıldığı gerçeğe uygun değer riskinden ya da nakit akış riskinden korunma modelleri.

Hem eski IAS 39 hem de yeni standard IFRS 9, hedge muhasebesinin riskten korunma aracı kısmında çok ağırlıklı türev enstrümanların kullanımı üzerine muhasebe ilkelerini içeriyor. Oysa Türkiye’de kurulan hedge modellerinin büyük kısmında riskten korunma aracı, yukarıda bahsettiğimiz gibi bilanço-içi yabancı para banka kredileri.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (‘IASB’) nun değişimiyle, yabancı para türev-dışı finansal varlık veya yükümlülüklerin IAS 39 kapsamında kur riskinden korunma aracı olarak kullanılması, IFRS 9 da riskten korunma aracının herhangi bir risk bileşeninin hedge ilişkisinde kullanılabilmesi ilkesiyle aynı anlama geliyor. Söz konusu yabancı para banka kredilerinin kur riski bileşeni IAS 21 Döviz Kurlarındaki Değişikliklerin Etkileri standardında yabancı para dönüşüm ilkeleri kapsamında tanımlanmış olmasından hareketle, IASB, türev-dışı bir finansal varlık veya yükümlülüğün kur riski bileşeninin hedge muhasebesine konu edilmesinin hedge muhasebesi modelinde ayrı ve ilave bir bileşen tanımlama gerekliliğini ortadan kaldırmakta olduğunu ifade ediyor.

Peki neden türev-dışı finansal varlık ve yükümlülükleri tümüyle riskten korunma aracı olarak tanımlayamıyoruz?

Bu konuda IASB nin argümanı; türev-dışı finansal enstrümanın riskten korunma aracı olarak tanımlandıktan sonra itfa edilmiş maliyeti ile gerçeğe uygun değeri arasında oluşan farkların nasıl muhasebeleştirileceğinin belirlenmesi; hedge ilişkisi sona erdikten sonra bu türev-dışı finansal enstrümanın ölçümünün tekrar itfa edilmiş maliyet modeline dönmesi gerektiğinden hareketle, hedge bitim tarihindeki defter değeri ile (o andaki gerçeğe uygun değer artık yeni defter değeri olacak) vadedeki değeri arasındaki farkın muhasebesi gibi konuların bir sonuca bağlanması gibi konuların gereksiz düzeyde bir karmaşıklık yaratacağı (IFRS9 BC6.133).

Buna ek olarak IASB; ilk alım sırasında gerçeğe uygun değer değişimi gelir tablosuna yansıtılan olarak sınıflandırılmış bir türev-dışı finansal enstrüman haricindeki türev-dışı enstrümanların (örneğin pasifteki yabancı para banka kredilerimiz) bir hedge muhasebesi modelinde tümüyle riskten korunma aracı olarak belirlenmesi durumunda, yalnızca riskten korunma kalemin ölçüm şeklinde değil aynı zamanda riskten korunma aracının da ölçüm şeklinde bir değişiklik meydana geleceği gerçeğini vurguluyor. Diğer yandan, türev-dışı finansal enstrümanın tümüyle riskten korunma aracı olarak kullanılmasına izin verilmesi durumunda, normalde bilançoda itfa edilmiş maliyetten taşındıkları için riskten korunma kalem ile riskten korunma aracı arasında doğal bir hedge pozisyonu varken bir hedge modeli kurulduğunda bu doğal hedge pozisyonunda değişiklik olmasının hedge muhasebesinin ruhuna aykırı bir durum ortaya çıkarması da IASB nin türev-dışı finansal enstrümanların sadece kur riski bileşeninin hedge muhasebesine konu edilebilmesi kararına gerekçe olarak sunuluyor.

International Financial Advisory

Dolayısıyla bilanço üzerindeki bir finansal varlık ve yükümlülüğü, yalnızca kur riskinden korunmaya yönelik hedge muhasebesinde kullanabiliyoruz. Bu varlık ve yükümlülükler ile -kur riski dışında- tümüyle gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi (örneğin sabit kıymetlerin, iştiraklerin ve diğer fiyat riski taşıyan varlıkların tam gerçeğe uygun değer riski) yapmamıza IASB yine geçit vermiyor.